

Οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών Μουσικής

Training needs of Music teachers

Νικόλαος Κούγκας, 5ο Δημοτικό Σχολείο Ευόσμου Θεσσαλονίκης, Καθηγητής Μουσικής, Υποψήφιος
διδάκτορας, nikoskoug@hotmail.com

Nikolaos Kougkas, 5th Primary School of Evosmos Thessaloniki, Music teacher, PhD Candidate,
nikoskoug@hotmail.com

Abstract: The training of Music teachers is an integral part of their education and at the same time a condition for the implementation of innovations in education. The specific research conducted with the help of a questionnaire and related to Music teachers employed in Primary and Secondary schools throughout Greece, tries to help fill a gap that has been identified in recording the training needs of Music teachers in Greece in the context of their professional development. Its results could be used by those in charge of designing the education policy of Music teachers, trying to meet their basic needs as much as possible, providing them with an autonomous environment and motivating them to attend as many training programs as possible. As we have found, Music teachers want to have the right to choose, in order to shape their education and training, according to their personal needs, while at the same time they have chosen Flexible training programs in terms of form, subject matter and time duration, which should be taken into account when designing training programs.

Keywords: Professional development, Training needs, Music Teachers, Lifelong learning

Περίληψη: Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών Μουσικής αποτελεί αναπόσπαστο μέρος στην εκπαίδευσή τους και ταυτόχρονα προϋπόθεση προκειμένου να εφαρμοστούν καινοτομίες στην εκπαίδευση. Η συγκεκριμένη έρευνα που πραγματοποιήθηκε με την βοήθεια ερωτηματολογίου και αφορούσε τους εκπαιδευτικούς Μουσικής που απασχολούνται στα σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε όλη την ελληνική επικράτεια, προσπαθεί να συμβάλει στο να καλυφθεί ένα κενό που έχει διαπιστωθεί στην καταγραφή των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών Μουσικής στον ελλαδικό χώρο στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους ανάπτυξης. Τα αποτελέσματά της θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από τους υπεύθυνους σχεδιασμού της επιμορφωτικής πολιτικής των εκπαιδευτικών Μουσικής, προσπαθώντας να καλύψουν στο μέγιστο βαθμό τις βασικές τους ανάγκες, παρέχοντάς τους ένα περιβάλλον αυτόνομο και παρακινώντας τους να παρακολουθήσουν όσο το δυνατόν περισσότερα προγράμματα επιμόρφωσης. Όπως διαπιστώσαμε οι εκπαιδευτικοί Μουσικής επιθυμούν να έχουν το δικαίωμα επιλογής, ώστε να διαμορφώνουν την εκπαίδευση και την επιμόρφωσή τους, σύμφωνα με τις προσωπικές τους ανάγκες, ενώ ταυτόχρονα επέλεξαν Ευέλικτα προγράμματα επιμόρφωσης τόσο ως προς την μορφή, την θεματολογία,

όσο και ως προς την χρονική διάρκεια, κάτι που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τον σχεδιασμό των επιμορφωτικών προγραμμάτων.

Λέξεις κλειδιά: Επαγγελματική ανάπτυξη, Επιμορφωτικές ανάγκες, Εκπαιδευτικοί Μουσικής, Δια Βίου εκπαίδευση

Εισαγωγή

Όπως προκύπτει από τη Στρατηγική της Λισαβόνας, βασική θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά το εκπαιδευτικό προσωπικό είναι η αναβάθμιση της αρχικής και ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης των εκπαιδευτικών, όπως και των επιμορφωτών, ώστε οι γνώσεις και οι δεξιότητές τους να μπορούν να ανταποκριθούν τόσο στις μεταβολές όσο και στις προσδοκίες της κοινωνίας γενικότερα και των διαφόρων ομάδων τις οποίες εκπαιδεύουν και επιμορφώνουν. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2001)

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αναγνωρίζεται διεθνώς τις τελευταίες δεκαετίες ως επιτακτική ανάγκη και η αναγνώριση αυτή δεν προέρχεται μόνο από τους κύκλους των εκπαιδευτικών, αλλά εκφράζεται ρητά μέσα από αποφάσεις ευρύτερων συλλογικών διαδικασιών. Παγκόσμιες οργανώσεις και φορείς όπως ο Ο.Η.Ε. και η UNESCO σε συνεργασία με τις κυβερνήσεις των κρατών πραγματοποιούν διασκέψεις με θέμα την προώθηση θεμάτων Εκπαιδευτικής Πολιτικής και έχουν διακηρύξει Αρχές, οι οποίες έχουν εγκαθιδρύσει νέες εκπαιδευτικές μεθόδους που εστιάζουν το ενδιαφέρον τους στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Σε μία κοινωνία που απαιτείται να αντιδρά γρήγορα στις νέες προκλήσεις, η δια βίου μάθηση έχει καταστεί μία νέα προτεραιότητα, ώστε να ανταποκρίνονται με επιτυχία στις νέες συνθήκες. Η ευθύνη για τα εθνικά συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης εναπόκειται στα κράτη μέλη, ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση αναλαμβάνει δράσεις για την στήριξη και το συντονισμό τους. (Στρατηγική «Ευρώπη 2020»)

Οι εκπαιδευτικοί είναι πρόθυμοι να εμπλακούν στην αλλαγή, ανάλογα με το αν αντιλαμβάνονται την ανάγκη και αναγνωρίζουν το πρόβλημα, αν εναρμονίζεται με τις προσωπικές, εκπαιδευτικές και ιδεολογικές τους προσεγγίσεις και το πλαίσιο στο οποίο εργάζονται και αν έχουν πρόσβαση σε υποστήριξη. (Day, 2003) Είναι μια διαδικασία στην οποία εντάσσεται κανείς σε προσωπικό-ατομικό επίπεδο (αυτομόρφωση) ή σε συλλογικό-μαζικό επίπεδο. Ωστόσο οι εκπαιδευτικοί με τη μέθοδο της αυτομόρφωσης δεν μπορούν να καλύψουν όλες τις επιμορφωτικές τους ανάγκες, έτσι λοιπόν είναι αναγκαίο να λειτουργεί ένα συστηματικά οργανωμένο δίκτυο φορέων και μορφών επιμόρφωσης με πρωταρχικό σκοπό την υποστήριξη της επιστημονικής και επαγγελματικής ανάπτυξης του εκπαιδευτικού. (Παπαδούρης)

Οι χώρες παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές πάνω στις απαιτήσεις, το νομικό πλαίσιο, τα συστήματα παροχής και την παρακολούθηση της συνεχιζόμενης επαγγελματικής ανάπτυξης. Περίπου στις μισές έχουν θεσπιστεί νόμοι για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών (Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Δανία, Εσθονία, Ισλανδία, Κάτω Χώρες,

Κροατία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία), χωρίς να είναι καθορισμένες παντού η συνολική διάρκεια και τα αποτελέσματα που αναμένονται από τα συγκεκριμένα προγράμματα. Σε κάποιες χώρες είναι δικαίωμα των εκπαιδευτικών, που κατοχυρώνεται στις συλλογικές συμβάσεις (Ιταλία, Ρουμανία, Σουηδία), ενώ σε άλλες είναι υποχρεωτικό (Βουλγαρία, Ηνωμένο Βασίλειο, Κύπρος, Πορτογαλία). (Cedefop, 2016)

1. Η αναγκαιότητα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών

Η εξέλιξη των επιστημών της Αγωγής και του ρόλου του εκπαιδευτικού απαιτούν από αυτόν να μην είναι μόνο κάτοχος τίτλου παιδαγωγικών και φορέας μόνο γνώσεων, αλλά να ενημερώνεται συνεχώς για τις νέες ψυχοπαιδαγωγικές έρευνες, τις διδακτικές μεθόδους, τις νέες τεχνολογίες κ.ά. που συντελούν στην πρόοδο της Εκπαίδευσης. Για να ανταποκριθεί λοιπόν ο εκπαιδευτικός στις νέες συνθήκες, έχει ανάγκη από επιμόρφωση σε όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας του. Αυτό αναφέρεται στο τρίτο κεφάλαιο της Συνθήκης του Μάαστριχτ (02/02/92), στο άρθρο 126 της Συνθήκης για «την Παιδεία, την Επαγγελματική Εκπαίδευση και τη Νεολαία». Η αναγκαιότητα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών προβάλλεται επίσης από την Πράσινη Βίβλο (1993) ως απαραίτητη προϋπόθεση για την προώθηση καινοτομιών και την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Η οργάνωση της διαρκούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών αποτέλεσε το θέμα της Συνδιάσκεψης στην Πράγα (1970), όπου και επιτεύχθηκε συνεργασία μεταξύ των κρατών της Ευρώπης. Σε εθνικό επίπεδο, η ανάγκη επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης προωθείται από το ελληνικό κράτος με μία σειρά Νόμων, Προεδρικών διαταγμάτων και Υπουργικών αποφάσεων. (Παντελιάδου, Πατσιοδήμου, 2000)

Οι εκπαιδευτικοί έρχονται καθημερινά αντιμέτωποι με τα νέα επιτεύγματα της επιστήμης, τη διαρκώς αυξανόμενη ανάγκη για εξειδίκευση, το ζήτημα της πολυπολιτισμικότητας κ.ά. Ως απάντηση όμως σε αυτά τα προβλήματα, όπως και σε πολλά άλλα, προβάλλεται ο εκσυγχρονισμός της εκπαίδευσης με βασικό της άξονα την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Γεγονός ωστόσο αποτελεί το ότι αν και παρουσιάζεται ομοφωνία σχετικά με την αναγκαιότητα επιμόρφωσης που έχει ως στόχο τη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου, δεν παρατηρείται παρόμοια ταύτιση απόψεων σχετικά με την καταλληλότερη μορφή και οργάνωση των επιμέρους επιμορφωτικών εγχειρημάτων, με αποτέλεσμα η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών να έχει εξελιχθεί διεθνώς σε ένα πεδίο συνεχών μεταβολών, ώστε να παρουσιάζει ποικίλες μορφές, οργανωμένες γύρω από διαφορετικούς άξονες και βασισμένες σε διαφορετικό ιδεολογικό υπόβαθρο. (Κωστίκα, 2004)

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι αναγκαίο να συνδέεται στενά με την βασική τους εκπαίδευση, καθώς αυτά τα δύο στοιχεία αποτελούν ή πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστα μέρη μίας ενιαίας και συνεχούς διαδικασίας. Οποιαδήποτε προσπάθεια για βελτίωση και εμπλουτισμό των ακαδημαϊκών και επαγγελματικών δυνατοτήτων, οφείλει να στηρίζεται στην προϋπάρχουσα βασική κατάρτιση. (Κωστίκα, 2004)

Συνοψίζοντας τους λόγους που συνηγορούν στην αναγκαιότητα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, καταλήγουμε στους εξής:

- Ο ρόλος του σύγχρονου εκπαιδευτικού Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διαφοροποιείται και γίνεται πολυδιάστατος και απαιτητικός ως προς τον απαραίτητο για το επάγγελμα επιστημονικό και παιδαγωγικό εξοπλισμό. Το παλιό πρότυπο του παντογνώστη εκπαιδευτικού, του μεταλαμπαδευτή με το έμφυτο παιδαγωγικό ταλέντο θεωρείται παρωχημένος τρόπος αντιμετώπισης του εκπαιδευτικού έργου.
- Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών δεν μπορεί να σταματά αμέσως μετά το διορισμό τους, αντίθετα επιβάλλεται η συνεχής επιστημονική ενημέρωσή τους, προκειμένου η εκπαιδευτική εργασία να είναι αποτελεσματική. Έτσι λοιπόν θεωρείται συμπλήρωμα και εμπλουτισμός της βασικής εκπαίδευσης, ώστε να αξιοποιούν οι εκπαιδευτικοί τα νέα δεδομένα που συνδέουν την επιστημονική έρευνα με τη διδακτική πράξη.
- Ένας από τους κύριους στόχους όλων των εκπαιδευτικών είναι να εμφυσήσουν στους μαθητές τους τη διάθεση να συνεχίζουν να μαθαίνουν σε όλη τους τη ζωή. Γι’ αυτό λοιπόν θα πρέπει να παρέχουν τη δική τους δέσμευση και τον ενθουσιασμό τους για τη συνεχιζόμενη μάθηση. (Παπαναούμ, 2003)
- Οι εκπαιδευτικοί της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δεν λαμβάνουν επαρκή επιστημονική κατάρτιση σε παιδαγωγικά θέματα κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στα αντίστοιχα τμήματα των Α.Ε.Ι.. (Παντελιάδου, Πατσιοδήμου, 2000)
- Η εισβολή των μέσων μαζικής επικοινωνίας και τεχνολογίας, που αξιώνουν να συναγωνιστούν την παραδοσιακή εκπαίδευση ή ακόμα και να την αντικαταστήσουν, θέτουν σε αμφισβήτηση τη μοναδικότητα του εκπαιδευτικού στο χώρο της αγωγής. (Debesse, 2008)
- Προκειμένου να επιτευχθεί ο εκσυγχρονισμός της εκπαίδευσης και να μπορέσει να ανταποκριθεί το σχολείο, ως θεσμός, όσο το δυνατό περισσότερο στις νέες κοινωνικές εξελίξεις, καταβάλλονται προσπάθειες για την προώθηση ποικίλων νέων παιδαγωγικών πρακτικών, για την αναδιαμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και του εκπαιδευτικού υλικού, για την προώθηση καινοτομιών και νεωτερισμών στην εκπαίδευση, με στόχο τον εκσυγχρονισμό της. Έτσι λοιπόν οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να παρακολουθήσουν προγράμματα επιμόρφωσης, ώστε να κατανοήσουν τη χρησιμότητα και την αξία του εκάστοτε καινοτομικού μέτρου και να προσπαθήσουν στη συνέχεια συνειδητά να συμβάλλουν στην επιτυχή εφαρμογή του. (Κωστίκα, 2004)
- Οι εκπαιδευτικοί προωθούνται σε θέσεις στελεχών εκπαίδευσης, με αποτέλεσμα η συστηματική τους επιμόρφωση να είναι αναγκαία, προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των νέων τους καθηκόντων. (Κιουλάνης, 2007)

- Καλούνται οι εκπαιδευτικοί να εργαστούν με μια αυξανόμενη ποικιλομορφία μαθητών, οι οποίοι σε αρκετές περιπτώσεις διαθέτουν διαφορετικό κοινωνικό, πολιτιστικό και εθνικό υπόβαθρο.
- Καλούνται να αναστοχαστούν σε σχέση με μεθόδους διδασκαλίας και τις εκπαιδευτικές πρακτικές που ακολούθησαν κατά την άσκηση του εκπαιδευτικού τους έργου.
- Ο ρόλος τους γίνεται πιο σύνθετος, αφού πλέον είναι αναγκαίο να έχουν στενή επαφή με πανεπιστημιακά ιδρύματα, με τους γονείς, τους φορείς του δημόσιου τομέα, τους φορείς της τοπικής κοινωνίας και με συναδέλφους από άλλα σχολεία.
- Καλούνται να ασχοληθούν με σύνθετα κοινωνικά, οικογενειακά και προσωπικά προβλήματα των μαθητών τους, που προκαλούν πολλές φορές εκτός από μαθησιακά προβλήματα και την παραβατική και βίαιη συμπεριφορά τους (Οικονομίδης, 2011)
- Η επιμόρφωση και η ανάπτυξη των εργαζόμενων σε έναν οργανισμό αποτελεί μια πολύ αποδοτική επένδυση τόσο για τον οργανισμό, όσο και για κάθε εργαζόμενο ξεχωριστά. (Παπασάββας, 2010)
- Όπως προέκυψε από την έρευνα TALIS 2013 (Καραγιάννη, 2018) οι εκπαιδευτικοί νιώθουν ανήμποροι μπροστά στον πολυσύνθετο ρόλο που καλούνται να αναλάβουν στην ταχύτατα μεταβαλλόμενη κοινωνία.

2. Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της έρευνας που πραγματοποιήσαμε είναι η μελέτη, διερεύνηση και καταγραφή των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών της Μουσικής που υπηρετούν στην υποχρεωτική εκπαίδευση, ανάλογα με την σχολική βαθμίδα, τη διδακτική εμπειρία και την σχολή εκκίνησής τους, ώστε να μπορέσει να οργανωθεί η Δια Βίου εκπαίδευσή τους στηριγμένη σε πραγματικά στοιχεία, προκειμένου να επιτευχθεί η επαγγελματική και προσωπική τους ανάπτυξη και η διαμόρφωση ενός σύγχρονου επαγγελματία εκπαιδευτικού Μουσικής, ανα-στοχαζόμενου, αυτόνομου, με αυτογνωσία και αυτοπεποίθηση, έτοιμου να υπηρετήσει το μαθητή του νέου σχολείου του 21^{ου} αιώνα και συγχρόνως να μελετήσουμε την ευρωπαϊκή διάσταση της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.

3. Επιλογή του δείγματος-Δειγματοληψία

Η έρευνα αφορά όλους τους εκπαιδευτικούς Μουσικής που απασχολούνται στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην ελληνική επικράτεια. Πιο συγκεκριμένα οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι εκπαιδευτικοί Μουσικής που απασχολούνται: α) στα Δημοτικά σχολεία, β) στα Γυμνάσια και γ) στα Μουσικά Σχολεία (Γυμνάσια και Λύκεια). Ακολουθήθηκε η μέθοδος της απλής τυχαίας δειγματοληψίας, ώστε να εξασφαλιστούν ίσες πιθανότητες σε κάθε μονάδα του πλαισίου να περιληφθεί στο δείγμα. (Δήμας, 2013)

Το σχολικό έτος 2018-2019 που πραγματοποιήθηκε η έρευνά μας, στην Πρωτοβάθμια Γενική Εκπαίδευση οι υπηρετούντες εκπαιδευτικοί Μουσικής που απασχολούνταν ως μόνιμοι ήταν 1.073, ενώ ως αναπληρωτές ήταν 595. Περνώντας στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, οι υπηρετούντες εκπαιδευτικοί Μουσικής που απασχολούνταν ως μόνιμοι ήταν 1.699, ενώ ως αναπληρωτές ήταν 512. Συνολικά λοιπόν και στις δύο βαθμίδες απασχολούνταν ως μόνιμοι 2.772 εκπαιδευτικοί Μουσικής, ενώ οι αναπληρωτές ανέρχονται σε 1.107. Προσθέτοντας λοιπόν τους μόνιμους και τους αναπληρωτές καταλήγουμε στο συμπέρασμα, ότι οι υπηρετούντες εκπαιδευτικοί Μουσικής ανά την ελληνική επικράτεια για το συγκεκριμένο σχολικό έτος ανέρχονται (έπειτα από επικοινωνία με τα αρμόδια τμήματα του Υπουργείου Παιδείας) σε 3.879, από τους οποίους απάντησαν στο ερωτηματολόγιο της έρευνάς μας οι 484, με ποσοστό 12,48%.

4. Παρουσίαση αποτελεσμάτων

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για την έρευνά μας αποτελείται από 4 μέρη που περιείχαν 39 ερωτήματα. Πιο συγκεκριμένα το πρώτο μέρος αποτελείται από 18 ερωτήματα και αναφέρεται στους Δημογραφικούς παράγοντες, το δεύτερο μέρος αποτελείται από 9 ερωτήματα και αναφέρεται στην Αξιολόγηση της προηγούμενης εμπειρίας των συμμετεχόντων σε προγράμματα επιμόρφωσης, ακολουθεί το τρίτο μέρος που αποτελείται από 3 ερωτήματα και αναφέρεται στις Ανάγκες που θεωρούν ότι καλύπτει η Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και τέλος το τέταρτο μέρος που αποτελείται από 9 ερωτήματα και ερευνά τις Προσωπικές ανάγκες και προτιμήσεις των εκπαιδευτικών για θεματικούς άξονες επιμόρφωσης.

Εστιάζοντας σε συγκεκριμένα ερωτήματα του ερωτηματολογίου και πιο συγκεκριμένα στο ερώτημα «Για ποιους λόγους θα παρακολουθούσατε σήμερα ένα πρόγραμμα Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης-Επιμόρφωσης» (μπορούσαν να επιλέξουν μέχρι 3 απαντήσεις) συμπερασματικά μπορούμε να πούμε, όπως βλέπουμε και από τον πίνακα 1, ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά τα συγκέντρωσαν απαντήσεις που σχετίζονται με την βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου, όπως «Αν κρίνω ότι βελτιώνει την ποιότητα της δουλειάς μου» με ποσοστό 76%, «Αν δίνει λύσεις σε προβλήματα στην δουλειά μου» με ποσοστό 56,6%, «Αν μου δίνει γνώσεις και δεξιότητες σε θέματα που υστερώ» με ποσοστό 45,7% και «Αν με ικανοποιεί ως άνθρωπο και επιστήμονα» με ποσοστό 41,7%, ενώ οι απαντήσεις που αφορούσαν σε υλική ανταμοιβή συγκέντρωσαν μικρότερα ποσοστά. Είναι εμφανές λοιπόν ότι η προσωπική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, μέσω της βελτίωσης της ποιότητας της δουλειάς τους, αποτελεί προτεραιότητα, ενώ συμπερασματικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα σε άυλα οφέλη από τα επιμορφωτικά προγράμματα.

Πίνακας 1. Για ποιους λόγους θα παρακολουθούσατε σήμερα ένα πρόγραμμα Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης-Επιμόρφωσης;

Δεδομένα	Συχνότητα	%
Αν κρίνω ότι έχει οικονομικό όφελος	58	12,0
Αν κρίνω ότι μειώνει τον κίνδυνο ανεργίας	49	10,1
Αν κρίνω ότι βελτιώνει την ποιότητα της δουλειάς μου	368	76,0
Αν δίνει λύσεις σε προβλήματα στη δουλειά μου	274	56,6
Αν μπορώ να αλλάξω επάγγελμα προς το καλύτερο	77	15,9
Αν με ικανοποιεί ως άνθρωπο και επιστήμονα	202	41,7
Αν μου τονώνει την αυτοπεποίθηση	40	8,3
Αν μου είναι χρήσιμο για εξέλιξη στην επαγγελματική ιεραρχία	51	10,5
Αν μου δίνει νέες γνώσεις και δεξιότητες σε θέματα που υστερώ	221	45,7

Περνώντας στο ερώτημα «Αξιολογήστε το βαθμό δυσκολίας που συναντάτε στους διάφορους τομείς» (Πίνακας 2), διαπιστώνουμε ότι μεγαλύτερη δυσκολία συναντούν στην «Αξιοποίηση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων», όπου 32,4% απάντησαν Αρκετή και Μεγάλη δυσκολία, ακολουθεί η «Διαχείριση Οικονομικών θεμάτων σχολείου», όπου 27,3% απάντησαν Αρκετή και Μεγάλη δυσκολία, οι «Πρώτες Βοήθειες και Θέματα Υγιεινής και Ασφάλειας», όπου 18,1% απάντησαν Αρκετή και Μεγάλη δυσκολία και τα «Διοικητικά-Οργανωτικά θέματα σχολείου», όπου 16,8% απάντησαν Αρκετή και Μεγάλη δυσκολία. Αντίθετα μικρότερη δυσκολία συναντούν στον «Προγραμματισμό Δραστηριοτήτων-Εκδηλώσεων», όπου 72,8% απάντησαν Καμία και Λίγη δυσκολία, ακολουθεί η «Συνεργασία με τους συναδέλφους», όπου 70,9% απάντησαν Καμία και Λίγη δυσκολία, τα «Παιδαγωγικά» όπου 73,7% απάντησαν Καμία και Λίγη δυσκολία, η «Διδασκαλία οργάνου», όπου 67,1% απάντησαν Καμία και Λίγη δυσκολία και η «Οργάνωση-Διαχείριση τάξης», όπου 66,9% απάντησαν Καμία και Λίγη δυσκολία. Εδώ θα ήταν καλό να τονίσουμε ότι παρατηρείται ένας μεγάλος βαθμός δυσκολίας στα Διοικητικά- Οργανωτικά- Οικονομικά θέματα του σχολείου, γεγονός που καταδεικνύει

την ανάγκη εμπλουτισμού των γνώσεων πάνω σε αυτά τα θέματα, καθώς η Διοίκηση της εκάστοτε σχολικής μονάδας αποτελεί ένα πιθανό μελλοντικό τομέα ενασχόλησης των εκπαιδευτικών, όπως επίσης μπορεί και να βοηθήσει στην εύρυθμη καθημερινή λειτουργία του σχολείου.

Πίνακας 2. Αξιολογήστε το βαθμό δυσκολίας που συναντάτε στους διάφορους τομείς

	Καμία δυσκολία	Λίγη δυσκολία	Μέτρια Δυσκολία	Αρκετή Δυσκολία	Μεγάλη δυσκολία
Παιδαγωγικά	142	215	107	17	3
Διδασκαλία Οργάνου	171	154	103	38	18
Οργάνωση Χορωδίας	101	175	128	56	24
Εφαρμογή Αναλυτικού Προγράμματος στο Δημοτικό	153	151	111	48	21
Εφαρμογή Αναλυτικού Προγράμματος στο Γυμνάσιο	146	144	96	64	34
Εφαρμογή Αναλυτικού Προγράμματος στο Μουσικό Σχολείο	143	146	127	44	24
Οργάνωση – Διαχείριση τάξης	121	203	113	43	4
Αντιμετώπιση προβλημάτων στην τάξη	89	197	144	49	5
Συνεργασία με συναδέλφους	181	162	90	40	11
Συνεργασία με τη διεύθυνση του σχολείου	195	132	98	46	13
Συνεργασία με τους γονείς	140	171	109	50	14
Προγραμματισμό Δραστηριοτήτων- Εκδηλώσεων	167	185	89	35	8
Εφαρμογή Νέων	139	165	99	63	18

Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση					
Αντιμετώπιση θεμάτων Πολυπολιτισμικότητας	137	155	135	51	6
Αξιοποίηση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων	73	101	153	108	49
Διοικητικά –Οργανωτικά θέματα σχολείου	116	136	151	69	12
Διαχείριση Οικονομικών θεμάτων σχολείου	103	102	147	86	46

Συνεχίζουμε με το ερώτημα «Πόσο σημαντικά θεωρείτε τα παρακάτω χαρακτηριστικά για τη Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση-Επιμόρφωσή σας», όπου παρατηρούμε στον Πίνακα 3 ότι μεγαλύτερη σημασία δίνουν στη «Σχέση θεωρίας-πράξης», όπου 89,8% απάντησαν Αρκετά και Πολύ σημαντικό, ακολουθεί το «Περιεχόμενο-θεματική», όπου 87,4% απάντησαν Αρκετά και Πολύ σημαντικό, η «Απόσταση από τον τόπο διαμονής», όπου 85,5% απάντησαν Αρκετά και Πολύ σημαντικό, το «Κόστος για τους επιμορφούμενους», όπου 76,7% απάντησαν Αρκετά και Πολύ σημαντικό, τα «Κίνητρα για παρακολούθηση», όπου 73,3% απάντησαν Αρκετά και Πολύ σημαντικό και η «Επάρκεια χώρου», όπου 64,4% απάντησαν Αρκετά και Πολύ σημαντικό. Αντίθετα μικρότερη σημασία δίνουν στην «Επιδότηση», όπου 26,8% απάντησαν Καθόλου και Λίγο σημαντικό, ακολουθεί η «Απαλλαγή από τα διδακτικά καθήκοντα», όπου 24,5% απάντησαν Καθόλου και Λίγο σημαντικό, η «Ενδοσχολική μορφή», όπου 13,4% απάντησαν Καθόλου και Λίγο σημαντικό και τέλος η «Συνεργασία με συναδέλφους της ίδιας ειδικότητας», όπου 8,1% απάντησαν Καθόλου και Λίγο σημαντικό.

Πίνακας 3. Πόσο σημαντικά θεωρείτε τα παρακάτω χαρακτηριστικά για τη Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση-Επιμόρφωση;

Χαρακτηριστικά	Καθόλου σημαντικό	Λίγο σημαντικό	Μέτρια σημαντικό	Αρκετά σημαντικό	Πολύ σημαντικό
Περιεχόμενο-Θεματική	7	14	40	175	248
Σαφήνεια Στόχων	7	10	50	166	251
Επάρκεια Εισηγητών	7	7	25	115	330

Εκπαιδευτικό	7	5	50	144	278
Υλικό					
Καταλληλότητα	7	36	138	166	137
Χώρου					
Επάρκεια χώρου	11	30	131	172	140
Κίνητρα για παρακολούθηση	14	32	83	186	169
Επιδότηση	52	78	151	126	77
Κόστος για τους επιμορφούμενους	14	22	77	177	194
Σχέση Θεωρίας-Πράξης	7	8	34	138	297
Απόσταση από τόπο Διαμονής	6	19	45	154	260
Βιωματική μορφή	8	19	50	151	256
Συνεργασία με συναδέλφους της ίδιας ειδικότητας	12	27	109	171	165
Ενδοσχολική μορφή	18	47	151	168	100
Απαλλαγή από διδακτικά καθήκοντα	51	68	156	120	89

Όσον αφορά στο «Ποιους φορείς θεωρείτε κατάλληλους για σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης-Επιμόρφωσης» (μπορούσαν να επιλέξουν μέχρι 3 απαντήσεις) 71,7% επέλεξαν το «Πανεπιστήμιο», 55,8% επέλεξαν το «Παιδαγωγικό Ινστιτούτο», 38,2% επέλεξαν το «Υπουργείο Παιδείας», 32,6% επέλεξαν τους «Συλλόγους εκπαιδευτικών» και 23,6% επέλεξαν τους «Συμβούλους» (πλέον Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου). Αυτά τα ποσοστά (Πίνακας 4) μας δείχνουν ότι οι εκπαιδευτικοί δεν είναι αρκετά ικανοποιημένοι από τους φορείς που είναι υπεύθυνοι αυτή τη στιγμή για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων Επιμόρφωσης (Υπουργείο Παιδείας, Π.Ε.Κ., Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου) και επιθυμούν την ενεργοποίηση άλλων, όπως είναι το Πανεπιστήμιο.

Πίνακας 4. Ποιους φορείς θεωρείτε κατάλληλους για σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης-Επιμόρφωσης;

Δεδομένα	Συχνότητα	%
Υπουργείο Παιδείας	185	38,2
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο	270	55,8
Πανεπιστήμιο	347	71,7
ΠΕΚ	54	11,2
Σύλλογοι εκπαιδευτικών	158	32,6
Σχολικοί Σύμβουλοι	114	23,6
Ιδιωτικοί φορείς	56	11,6
Σχολείο	93	19,2

Ως προς το «Τι χαρακτήρα θα έπρεπε να έχει η Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση-Επιμόρφωση» (Πίνακας 5) , το μεγαλύτερο ποσοστό 70% των ερωτηθέντων επέλεξαν την απάντηση «Υποχρεωτική συμμετοχή αλλά με ευελιξία επιλογής χρόνου παρακολούθησης», δείχνοντας ότι δεν είναι αρνητικοί στην υποχρεωτικότητα του θεσμού της Επιμόρφωσης, αλλά θα προτιμούσαν να μπορούν να επιλέξουν τον χρόνο, κατά τον οποίο θα παρακολουθήσουν τα προγράμματα αυτά. Σε αυτό το σημείο θα ήταν χρήσιμο να δούμε τις απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση «Υποχρεώσεις που δεσμεύουν τον χρόνο σας», όπου περίπου οι μισοί (52,5%) απάντησαν ότι έχουν παιδιά, όπου οι οικογενειακές υποχρεώσεις, φαίνεται ότι εμποδίζουν πολύ περισσότερο την συμμετοχή των Ελλήνων εκπαιδευτικών σε επιμορφωτικές δράσεις σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς των χωρών του TALIS(Κούλης, Μπαγάκης, 2018) και ένα ακόμα αρκετά μεγάλο ποσοστό (39,2%) απάντησαν ότι σπουδάζουν, άρα παρατηρούμε ότι υπάρχει κάποια έλλειψη χρόνου, ώστε να συμμετέχουν σε κάποιο επιμορφωτικό πρόγραμμα που απαιτεί συγκεκριμένες μέρες και ώρες παρακολούθησης.

Πίνακας 5. Τι χαρακτήρα θα έπρεπε να έχει η Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση-Επιμόρφωση;

Δεδομένα	Συχνότητα	%
Προαιρετική συμμετοχή	92	19,0
Υποχρεωτική συμμετοχή αλλά με ευελιξία επιλογής χρόνου παρακολούθησης	339	70,0
Υποχρεωτική συμμετοχή	53	11,0

6. Συμπεράσματα

Η συγκεκριμένη έρευνα προσπάθησε να προτείνει μία μέθοδο διερεύνησης των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών Μουσικής μέσα από την εμπειρία που έχουν αποκομίσει από τα προγράμματα επιμόρφωσης που έχουν παρακολουθήσει μέχρι σήμερα, τις προσωπικές ανάγκες και προτιμήσεις τους πάνω σε συγκεκριμένους θεματικούς άξονες, καθώς επίσης και τις προτιμήσεις τους πάνω στον χαρακτήρα και την μορφή των προγραμμάτων Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης- Επιμόρφωσης. Μέσα από την παρουσίαση των αποτελεσμάτων στα οποία αναφερθήκαμε προηγουμένως, μπορούμε να καταλήξουμε σε ορισμένα συμπεράσματα:

- Οι εκπαιδευτικοί Μουσικής επιθυμούν να συμμετέχουν σε επιμορφωτικά προγράμματα ευέλικτα ως προς την θεματολογία και την χρονική διάρκεια, μεικτά (δια ζώσης και εξ αποστάσεως), ανά τακτά χρονικά διαστήματα, στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των οποίων θα έχουν και οι ίδιοι ενεργή συμμετοχή.
- Οι εκπαιδευτικοί δείχνουν να μην είναι ευχαριστημένοι από τα μέχρι τώρα επιμορφωτικά προγράμματα που έχουν παρακολουθήσει και θα ήταν χρήσιμο για τους υπεύθυνους σχεδιασμού των προγραμμάτων αυτών να δώσουν προσοχή στις απόψεις των συμμετεχόντων.
- Είναι σημαντικό να γίνει μία σύνδεση της παρακολούθησης των επιμορφωτικών προγραμμάτων με την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, μέσω κάποιας πιστοποίησης η οποία και θα αναγνωρίζεται ως επιπλέον προσόν στις κρίσεις που πραγματοποιούνται για την διεκδίκηση κάποιας διευθυντικής θέσης, είτε ως μπόνους στον μισθό.
- Τα Διοικητικά- Οργανωτικά θέματα του σχολείου και η Διαχείριση των οικονομικών θεμάτων αποτελούν κάποιους τομείς στους οποίους οι εκπαιδευτικοί δείχνουν να αντιμετωπίζουν αρκετές δυσκολίες και είναι σημαντικό να αποτελέσουν αντικείμενο επιμόρφωσης σε μελλοντικά προγράμματα Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης- Επιμόρφωσης.
- Εκείνο που φαίνεται ότι τους ενδιαφέρει είναι η σχέση θεωρίας-πράξης, το περιεχόμενο και η θεματική, το κόστος των προγραμμάτων για τους επιμορφούμενους, τα κίνητρα για παρακολούθηση και η επάρκεια χώρου.

Τα αποτελέσματα της έρευνάς μας θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από τους υπεύθυνους σχεδιασμού της επιμορφωτικής πολιτικής των εκπαιδευτικών Μουσικής, προσπαθώντας να καλύψουν στο μέγιστο βαθμό τις βασικές τους ανάγκες, παρέχοντάς τους ένα περιβάλλον αυτόνομο και παρακινώντας τους να παρακολουθήσουν όσο το δυνατόν περισσότερα προγράμματα επιμόρφωσης.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Δήμας, Γ. (2013). *Μέθοδοι συλλογής δεδομένων, Χρήση ερωτηματολογίων, Μέθοδοι και τεχνικές δειγματοληψίας*, 22, Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://eclass.teiion.gr/modules/document/file.php/DSE274/ΜΕΘΟΔΟΙ%20ΚΑΙ%20ΤΕΧΝΙΚΕΣ%20ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ.pdf>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή(2001), Έκθεση της Επιτροπής - Οι συγκεκριμένοι μελλοντικοί στόχοι των εκπαιδευτικών συστημάτων, COM/2001/0059 τελικό, Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική διεύθυνση: http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=el&type_doc=COMfinal&an_doc=2001&nu_doc=59
- Καραγιάννη, Γ. (2018). *Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της Δια Βίου Μάθησης*. Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, 22, Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική διεύθυνση:
<https://hellenicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/18144/%ce%94%ce%99%ce%a0%ce%9b%ce%a9%ce%9c%ce%91%ce%a4%ce%99%ce%9a%ce%97%20%ce%9a%ce%91%ce%a1%ce%91%ce%93%ce%99%ce%91%ce%9d%ce%9d%ce%97%20%ce%93%ce%95%ce%a9%ce%a1%ce%93%ce%99%ce%91%20-8.3.18-FINAL.pdf>
- Κιουλάνης, Σ. (2007). *Δημιουργία Περιβάλλοντος Ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην Επιμόρφωση των Θεολόγων Εκπαιδευτικών*. Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 18
- Κούλης, Α., Μπαγάκης, Γ. (2018). *Η επαγγελματική ανάπτυξη των Εκπαιδευτικών στην Ελλάδα και στις χώρες του TALIS 2013*, στο 11^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος «Βασική και συνεχιζόμενη εκπαίδευση των εκπαιδευτικών σε ένα σύνθετο και μεταβαλλόμενο περιβάλλον», Πάτρα, 373, Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική διεύθυνση:
https://www.researchgate.net/publication/338013867_Epangelmatike_Anptyxe_ton_Ekpaideutikon_sten_Ellada_kai_stis_chores_tou_TALIS_2013
- Κωστίκα, Ι. (2004). *Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Διερεύνηση απόψεων και στάσεων των Στελεχών Εκπαίδευσης*, Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη, 13-39
- Οικονομίδης, Β. (2011). *Εκπαίδευση και επιμόρφωση εκπαιδευτικών. Θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις*, Αθήνα: Πεδίο, 764
- Παπαδούρης, Π. (2001) *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: Μια μελέτη περίπτωσης*. Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.eap.gr/news/EXAGGELIASYNEDRIOU/synedrio/html/sect7/55.htm>
- Παπαναούμ, Ζ. (2003). *Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού. Θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση*, Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δάρδανος, 623

Παπασάββας, Α. (2010). *Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Αρχές, όροι και προϋποθέσεις*, Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική διεύθυνση:

https://eclass.upatras.gr/modules/document/file.php/PDE1376/epaggelm_anapt_t_ekpaideyt_telis.pdf

Πράσινη Βίβλος (1993), Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική διεύθυνση:<http://tntee.umu.se/publications/greenpaper/greenpaper.pdf>, 58-63

Στρατηγική «Ευρώπη 2020», Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική διεύθυνση:
<https://www.eesc.europa.eu/el/policies/policy-areas/education-and-training/documents>

Cedefop (2016). *Επαγγελματική Ανάπτυξη για εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές στον τομέα της ΕΕΚ*, Ενημερωτικό σημείωμα, Ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική διεύθυνση:
https://www.cedefop.europa.eu/files/9112_el.pdf

Day, C. (2003). *Η εξέλιξη των εκπαιδευτικών. Οι προκλήσεις της Δια Βίου Μάθησης*, Μτφρ Ανθή Βακάκη, Αθήνα: Γιώργος Δάρδανος, 223

Debesse, M. στο *Οργάνωση θεσμού σταθερής μορφής περιοδικής επιμόρφωσης*, στο πλαίσιο της πράξης «Οργάνωση και Λειτουργία Οργανισμού Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (Ο.ΕΠ.Ε.Κ.)», Ο.ΕΠ.Ε.Κ., 2008, Κέδρος Α.Ε., 15